

Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика

УДК 330.342.146:304.4

Скриньковський Руслан Миколайович

кандидат економічних наук, професор, професор кафедри

Львівський університет бізнесу та права

Скрынковский Руслан Николаевич

кандидат экономических наук, профессор, профессор кафедры

Львовский университет бизнеса и права

Skrynkovskyu Ruslan

PhD in Economics, Professor, Professor of the Department

Lviv University of Business and Law

ORCID: 0000-0002-2180-8055

Тиркало Юрій Євгенійович

аспірант

Національного університету «Львівська політехніка»

Тыркало Юрий Евгениевич

аспирант

Национального университета «Львовская политехника»

Tyrkalo Yuriy

Postgraduate Student of the

Lviv Polytechnic National University

ORCID: 0000-0003-2535-4238

**СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА ТА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА: СПІЛЬНІ
РИСИ ТА ВІДМІННОСТІ (ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ)
СОЦИАЛЬНАЯ ЭКОНОМИКА И СОЦИАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА:
ОБЩИЕ ЧЕРТЫ И ОТЛИЧИЯ (ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ)**

SOCIAL ECONOMY AND SOCIAL POLICY: COMMON FEATURES AND DIFFERENCES (THEORETICAL ASPECTS)

Анотація. У статті розкрито сутність, особливості формування і реалізації соціальної економіки та соціальної політики, виходячи із моделей, функцій та принципів їх реалізації. Визначено, що соціальна економіка являє собою напрям загальної економіки держави, в основі якого лежить забезпечення розвитку населення, зокрема – підвищення рівня їх добробуту, надання підтримки соціально вразливим групам населення, забезпечення права населення на стабільний рівень життя, права на працю, права на соціальне забезпечення. З'ясовано, що соціальна політика являє собою одну із головних складових стабільності розвитку суспільства. Встановлено, що основними принципами соціальної економіки є: принцип демократичності здійснення контролю над суспільством; принцип врахування інтересів суспільства у контексті досягнення загального інтересу соціальної економіки; принцип солідарності; принцип відповідальності; принцип автономності управління; принцип незалежності від впливу державних органів; принцип верховенства права; принцип гуманізму; принцип свободи; принцип зайнятості населення; принцип соціального захисту і виконання соціальних гарантій. Виявлено, що головними принципами соціальної політики є: принцип соціальної справедливості; принцип соціальної диференціації; принцип адресності надання підтримки незахищеним верствам населення; принцип надання захисту усім категоріям населення; принцип соціального партнерства; принцип соціальної рівноваги; принцип забезпечення стабільності у суспільстві; принцип забезпечення реалізації соціальних програм; принцип прояву співчуття та розуміння потреб соціально незахищених представників суспільства; принцип максимізації прожиткового мінімуму; принцип забезпечення підтримання миру і злагоди серед

громадян та суспільства в цілому. Зазначено, що моделями соціальної економіки є транзитивна модель, середземноморська модель, ліберальна модель, континентальна модель та скандинавська модель. Встановлено, що реалізація соціальної політики відбувається через «бісмарківську» модель, модель Беверіджа, соціал-демократичну модель, корпоративістську модель, католицьку модель та рудиментарну модель. Запропоновано у перспективі дослідити особливості реалізації соціальної економіки і соціальної політики в Україні.

Ключові слова: *соціальна економіка, соціальна політика, моделі і принципи соціальної економіки та соціальної політики, функції соціальної економіки та соціальної політики, соціально-економічний розвиток.*

Анотація. *В статтє раскрыта сущность, особенности формирования и реализации социальной экономики и социальной политики исходя из моделей, функций и принципов их реализации. Определено, что социальная экономика представляет собой направление общей экономики государства, в основе которого лежит обеспечение развития населения, в частности – повышение уровня их благосостояния, оказание поддержки социально уязвимым группам населения, обеспечение права населения на стабильный уровень жизни, права на труд, права на социальное обеспечение. Выяснено, что социальная политика является одной из главных составляющих стабильности развития общества. Установлено, что основными принципами социальной экономики являются: принцип демократичности осуществления контроля за обществом; принцип учета интересов общества в контексте достижения всеобщего интереса социальной экономики; принцип солидарности; принцип ответственности; принцип автономности управления; принцип независимости от влияния государственных органов; принцип верховенства права; принцип гуманизма; принцип свободы; принцип*

занятости населения; принцип социальной защиты и соблюдения социальных гарантий. Установлено, что главными принципами социальной политики являются: принцип социальной справедливости; принцип социальной дифференциации; принцип адресности оказания поддержки незащищенным слоям населения; принцип предоставления защиты всем категориям населения; принцип социального партнерства; принцип социального равновесия; принцип обеспечения стабильности в обществе; принцип обеспечения реализации социальных программ; принцип проявления сострадания и понимания потребностей социально незащищенных представителей общества; принцип максимизации прожиточного минимума; принцип обеспечения поддержки мира и согласия среди граждан и общества в целом. Отмечено, что моделями социальной экономики являются транзитивная модель, средиземноморская модель, либеральная модель, континентальная и скандинавская модель. Установлено, что реализация социальной политики проходит через «бисмарковскую» модель, модель Бевериджа, социал-демократическую модель, корпоративистскую модель, католическую модель и рудиментарную модель. Предложено в перспективе исследовать особенности реализации социальной экономики и социальной политики в Украине.

Ключевые слова: социальная экономика, социальная политика, модели и принципы социальной экономики и социальной политики, функции социальной экономики и социальной политики, социально-экономическое развитие.

Summary. *The article reveals the essence, features of the formation and implementation of the social economy and social policy based on the models, functions and principles of their implementation. It has been determined that the social economy is a direction of the general economy of the state, which is based*

on ensuring the development of the population, in particular – increasing the level of their well-being, providing support to socially vulnerable groups of the population, ensuring the population's right to a stable standard of living, the right to work, the right to social security. It was found that social policy is one of the main components of the stability of the development of society. It has been established that the basic principles of social economy are: the principle of democratic control over society; the principle of taking into account the interests of society in the context of achieving the general interest of the social economy; the principle of solidarity; the principle of responsibility; the principle of autonomy of management; the principle of independence from the influence of state bodies; the principle of the rule of law; the principle of humanism; the principle of freedom; the principle of employment of the population; the principle of social protection and compliance with social guarantees. It has been established that the main principles of social policy are: the principle of social justice; the principle of social differentiation; the principle of targeted support for vulnerable groups of the population; the principle of providing protection to all categories of the population; the principle of social partnership; the principle of social balance; the principle of ensuring stability in society; the principle of ensuring the implementation of social programs; the principle of showing compassion and understanding the needs of socially vulnerable members of society; the principle of maximizing the living wage; the principle of ensuring support for peace and harmony among citizens and society as a whole. It is noted that the models of the social economy are the transitive model, the mediterranean model, the liberal model, the continental and scandinavian models. It has been established that the implementation of social policy passes through the «Bismarckian» model, the Beveridge model, the social democratic model, the corporatist model, the catholic model and the rudimentary model. It is proposed to investigate the features of the implementation of the social economy and social policy in Ukraine in the future.

Key words: *social economy, social policy, models and principles of social economy and social policy, functions of social economy and social policy, socio-economic development.*

Постановка проблеми. Як відомо, ряд економічних та соціальних процесів, які прослідковуються у суспільстві останніми роками, вказують на все нові і нові проблеми, що виникають на шляху розвитку економіки та соціально-економічних відносин, що здійснюються в ній. Поряд із такими процесами виникають різні неочікувані для економіки кризи, що спричиняють ряд проблем, із якими стикається суспільство.

Потрібно зауважити, що соціальна політика виступає базою процесу розвитку та управлінським інструментом будь-якої держави. Соціальна політика формувалася роками – аж від початку виникнення суспільства. Однак структура соціальної політики, мета та інструменти часто змінювались, оскільки виникали все нові проблеми та потреби, які потрібно було вирішувати та задовольняти. Незважаючи на вплив багатьох чинників та ряду проблем, через рівень соціальної політики виражається як психічний, так і фізичний стан суспільства, особливості взаємовідносин між представниками суспільства у напрямку вирішення проблем, що виникли, та задоволення потреб, які все частіше виникають у суспільстві.

З огляду на те, соціальна економіка спільно із соціальною політикою спрямована на вирішення важливих проблем, що виникають у суспільстві, а також на формування подальших перспектив соціально-економічного розвитку держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціально-економічні проблеми, теоретичні і практичні аспекти формування та реалізації ефективної соціальної економіки і соціальної політики лежать в основі досліджень багатьох вчених-економістів і практиків. Зокрема, ґрунтовні дослідження у цьому напрямку здійснили такі науковці і практики: Н.

Аграмакова [1], С. Богуславська [2], Є. Борщук [3], А. Гончаров [1], С. Гончарова [1], Т. Корецька [3], С. Кудлаєнко [4], А. Михненко [5], Л. Потапенко [2], О. Пряжнікова [6], О. Романовський [7], Е. Самігуллін [8], А. Сімахова [9; 10], Г. Третяк [3], Б. Фонтено [11], Л. Чорна [4], Н. Щур [5] та інші.

Так, Е. Самігуллін [8] дотримується думки, соціальна економіка являє собою третій сектор економіки, яку здійснює держава. Соціальна економіка виступає: економікою ринкових послуг, що надаються на платній основі; економікою, через інструменти якої обслуговується населення, задовольняються потреби суспільства, що, перш за все, носять соціальний характер; економікою, за якої підвищується рівень зайнятості населення тощо.

Водночас А. Сімахова [9] стверджує, що соціальна економіка – це, перш за все, сфера ринкового господарства, основною метою функціонування якого виступає підвищення рівня життя суспільства за рахунок створення різного роду можливостей для застосування потенціалу суспільства у правильне русло. При цьому передбачається підтримка потенціалу представників суспільства, що належать до уразливих груп населення. Зазначені вище засади соціальної політики характеризують систему макrorівня. Акцентуючи увагу на соціальній економіці, яка характеризує систему глобального рівня, то тут потрібно зауважити, що економіка такого рівня з кожним роком розвивається все більше. Глобалізаційні процеси, які прослідковуються у суспільстві, спонукають підвищення рівня забезпеченості економічних прав людини та суспільства в цілому. Однак, станом на сьогодні лише країни із високим рівнем економічного розвитку мають можливість забезпечувати права суспільства на високому рівні, проте у перспективі високі стандарти забезпечення прав суспільства мають мати усі країни світу.

В контексті цього, С. Гончарова, А. Гончаров і Н. Аграмакова [1]

наголошують на тому, що соціальна економіка – це економіка, метою якої виступає забезпечення розвитку особистості і суспільства в цілому задля досягнення високого рівня соціального прогресу.

Звертаючи увагу на поняття соціальної політики, як важливої категорії, необхідно зауважити, що соціальна політика – це складова забезпечення належного рівня життєздатності, стабільності та розвитку суспільства. Реалізація соціальної політики відбувається через різні соціальні програми, учасниками яких є окремі представники суспільства та суспільство в цілому. Так, через соціальну політику урегульовуються соціальні відносини, підвищується рівень зайнятості, відбувається розподіл і перерозподіл доходів тощо. Соціальна політика виступає мотиваційним інструментом суспільства до праці, сприяє розвитку соціальної інфраструктури, а також впливає на підвищення рівня захисту навколишнього середовища [3].

Звертаючи увагу на особливості соціальної політики в Україні, Л. Чорна та С. Кудлаєнко [4] зазначають, що ключовими особливостями соціальної політики в Україні є: 1) відсутність системності; 2) високий рівень бюрократії; 3) високий рівень декларативності; 4) значна політизованість; 5) широкий спектр охоплення соціальної сфери; 6) значна розгалуженість системи соціальної допомоги та соціальних пільг; 7) переважна орієнтованість на фінансування із бюджету; 8) залишковий принцип здійснення фінансування; 9) високий рівень податкового навантаження; 10) високий рівень регульованості соціальної політики; 11) відсутні дієві механізми контролю і відповідальності; 12) низький рівень ефективності соціальної політики.

Поряд з тим, завданнями соціальної політики в Україні мають бути [4]: 1) зниження рівня бідності населення; 2) посилення конкурентоспроможності економіки країни, акцентуючи увагу на реалізації інноваційної моделі розвитку; 3) посилення позиції і ролі

середнього класу у суспільстві; 4) проведення ефективної антикорупційної політики, зокрема в органах державної влади і інших владних державних організаціях, установах та підприємствах; 5) підвищення рівня дохідності населення, випереджаючи при тому підвищення рівня інфляції; 6) проведення модернізації освіти і науки; 7) зниження кількості пільг та удосконалення системи надання пільг населенню; 8) підвищення зайнятості населення; 9) зниження рівня зовнішньої міграції висококваліфікованих фахівців; 10) установлення соціальних стандартів та чіткої системи соціальної захищеності вразливих груп населення тощо.

Водночас, виходячи із аналізу понятійного апарату категорій «соціальна економіка» та «соціальна політика», з'ясовано, що сьогодні існує потреба у більш ґрунтовному розкритті змісту цих категорій з огляду на їх особливості, моделі, функції та принципи реалізації.

Мета статті. Метою статті є дослідити сутність, особливості формування і реалізації соціальної економіки та соціальної політики, виходячи із моделей, функцій та принципів їх реалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглядаючи історичні факти про виникнення поняття «соціальна економіка», потрібно зазначити, що перша форма соціальної економіки виникла приблизно в 1840–1850 рр. у країнах Європи. Поступово ця форма урізноманітнювалась, ґрунтуючись на братерських засадах та принципах солідарності. Кінець ХІХ ст. відзначився появою сільськогосподарських кооперативів і кас надання взаємної допомоги. У 2-ій половині ХХ ст. появилися перші профспілки, ряд громадських асоціацій та асоціації взаємодопомоги. Ці структури стали ключовими учасниками соціальної політики кожної із держав, у якій вони виникли [6].

В умовах сучасності соціальною економікою передбачено дотримуватись принципів і цінностей суспільства. З огляду на те, учасники соціальної економіки сьогодні намагаються працювати, дотримуючись

принципів економічної та соціальної солідарності [11].

Так, реалізація соціальної економіки з ціллю задоволення потреб суспільства побудована на дотриманні таких принципів, як [7]: 1) принцип демократичності здійснення контролю над суспільством; 2) принцип врахування інтересів суспільства у контексті досягнення загального інтересу соціальної економіки; 3) принцип солідарності; 4) принцип відповідальності; 5) принцип автономності управління; 5) принцип незалежності від впливу державних органів (у частих випадках від несприятливого впливу державних органів) тощо.

Поряд з тим, серед інших важливих принципів соціальної економіки доцільно виокремити [1]:

– принцип верховенства права, у відповідності до якого представникам суспільства та суспільству в цілому надаються гарантії та забезпечується ряд пріоритетів на дотримання законом установлених прав (реалізація соціальної економіки з огляду на такий принцип відбувається лише у правовій державі, де усі без винятку керуються положеннями закону);

– принцип гуманізму, у відповідності до якого визначається цінність людини у суспільстві, забезпечення її гідності, дотримання їх громадянських прав;

– принцип свободи, у відповідності до якого кожна людина є вільною у виборі своєї справи та може вільно працювати на її благо, однак, якщо така справа не перечить закону;

– принцип зайнятості населення, у відповідності до якого передбачено вирішувати проблеми зайнятості, координуючи зусилля владних органів на вирішення проблем, що виникають на ринку зайнятості;

– принцип соціального захисту і виконання соціальних гарантій, у відповідності до якого кожному надається соціальний захист, якщо такого

захисту кожен потребує.

Свою чергою, соціальна політика побудована на принципах та закономірностях функціонування загальної соціальної сфери у системі загальної політичної структури. З огляду на те, загальна соціальна сфера – це система життєдіяльності суспільства, до складу якої мають належати такі підсистеми: а) підсистема відтворення; б) підсистема функціонування і розвитку інтересів та потреб соціального характеру представників суспільства та суспільства в цілому; в) підсистема забезпечення належного рівня соціальної безпеки представникам суспільства та суспільству в цілому; г) підсистема соціальної структури суспільства; д) підсистема соціальних відносин; е) підсистема соціальної інфраструктури, якою забезпечується процес надання послуг суспільству [12].

Практика показує, що процес формування і реалізації соціальної політики повинен, перш за все, базуватись на низці принципів, серед яких основними є [3]: 1) принцип соціальної справедливості; 2) принцип соціальної диференціації; 3) принцип адресності надання підтримки незахищеним верствам населення; 4) принцип надання захисту усім категоріям населення від впливу інфляційних процесів, високого рівня безробіття, підвищення рівня цін, різних стихійних процесів; 5) принцип соціального партнерства; 6) принцип соціальної рівноваги; 7) принцип забезпечення стабільності у суспільстві; 8) принцип забезпечення реалізації соціальних програм; 9) принцип прояву співчуття та розуміння потреб соціально незахищених представників суспільства; 10) принцип максимізації прожиткового мінімуму; 11) принцип забезпечення підтримання миру і злагоди серед громадян та суспільства в цілому.

У ході розкриття мети дослідження доцільно також представити принципи, за якими реалізується соціальна політика країн Європейського Союзу. Так, акцентуючи увагу на інформації, яка представлена у праці [3], основними принципами соціальної політики країн Європейського Союзу є:

1) принцип надання працездатному населенню можливості заробляти кошти з ціллю задоволення своїх потреб;

2) принцип розмежування цілей соціальної допомоги від цілей соціального страхування задля заохочення населення, яке є працездатним, до праці і, тим самим, зниження рівня утримання населення, яке є непрацездатним;

3) принцип розроблення та реалізації ряду соціальних програм;

4) принцип розроблення механізму фінансування соціальної сфери, тобто поступове відходження від системи державного фінансування до системи соціального партнерства.

Важливе значення у контексті реалізації принципів соціальної економіки і соціальної політики відіграють також функції.

Так, з огляду на інформацію, представлену у праці [1], основними функціями, через які відбувається реалізація соціальної економіки у напрямку досягнення ряду завдань соціальної економіки, є такі: 1) підтримуюча функція; 2) стимулююча функція; 3) інтеграційна функція; 4) інноваційна функція; 5) розподільна функція; 6) захисна функція; 7) компенсаційна функція.

Підтримуюча функція (1) соціальної економіки сприяє забезпеченню підтримки і розвитку на належному рівні соціальних форм та ряду механізмів, необхідних для господарювання та здійснення суспільного розподілу праці. В основі стимулюючої функції (2) соціальної економіки лежить активізація мотивів кожного до праці, в тому числі як матеріальних, так і моральних мотивів. Завдяки інтеграційній функції (3) відбувається підтримання на належному рівні цілісності та єдності соціуму, при чому забезпечується рівновага між єдністю інтересів осіб, що працюють, та інтересів представників соціального партнерства. Через реалізацію інноваційної функції (4) відбувається оновлення форм виробництва, покращується організація системи виробничих процесів.

Роль розподільної функції (5) у соціальній економіці виражається через діяльність соціальних страхових фондів, які акумулюють внески працівників, працедавців та кошти із інших джерел, та контролюють процес надходження коштів у спеціальні фонди. Реалізація захисної функції (6) сприяє забезпеченню захисту громадян та суспільства в цілому від впливу багатьох негативних факторів, до прикладу, від безробіття, хвороби, старості. Водночас компенсаційна функція (7) дозволяє повернути громадянам втрачений ними заробіток чи дохід, до прикладу, у випадках виходу на пенсію чи у випадках настання інвалідності [1].

Що стосується функцій соціальної політики, то основними напрямками, в яких вони реалізуються, є [2]: 1) напрямок політики зайнятості та політики соціально-трудових відносин; 2) напрямок політики доходів; 3) напрямок політики відтворення населення; 4) напрямок політики розвитку соціальної сфери; 5) напрямок регіональної соціальної політики тощо.

Досліджуючи особливості соціальної економіки і соціальної політики, варто також особливу увагу зосередити на моделях цих категорій.

Дослідження дозволяють відзначити, що на сьогодні в світі існує безліч моделей соціальної економіки, однак, одними із найбільш визначальних є [10]:

– транзитивна модель (цією моделлю соціальної економіки користуються Білорусь, Бразилія, Індія, Китай, Нігерія, Південно-Африканська Республіка, Росія, Сербія та Україна; модель орієнтована на підвищення загального рівня соціального розвитку в країні, орієнтуючись при цьому на рівень соціалізації провідних економічно розвинутих країн);

– середземноморська модель (цією моделлю соціальної економіки користуються Іспанія, Італія, Кіпр, Коста-Рика, Мексика та інші; модель орієнтована на підвищення загального рівня соціального розвитку в країні,

покращення демографічної ситуації, підвищення потенціалу соціалізації у напрямку зростання добробуту населення);

– ліберальна модель (цією моделлю користуються Австралія, Ірландія; модель орієнтована на підвищення загального рівня соціального розвитку, орієнтуючись на рівень соціалізації економічно розвинутих країн, покращення демографічної ситуації);

– континентальна модель (цією моделлю користуються Австрія, Бельгія тощо; модель орієнтована на підвищення загального рівня соціального розвитку, орієнтуючись на рівень соціалізації економічно розвинутих країн, покращення демографічної ситуації);

– скандинавська модель (цією моделлю користуються Данія, Норвегія Швеція, Швейцарія та інші; модель орієнтована на підвищення рівня соціального розвитку в державі, підвищення рівня добробуту населення).

Акцентуючи увагу на моделях соціальної політики, слід виокремити ряд провідних моделей, які активно використовуються у світі. Так, згідно інформації, поданої у праці [5], провідними моделями соціальної політики є:

– «бісмарківська» модель, за якою соціальний захист громадянина повинен бути незалежним від впливу держави, не повинен визначатись та керуватись фінансовими інструментами держави, однак за цією моделлю соціальний захист забезпечується у системі строгого взаємозв'язку між рівнем успішності праці працівника та рівнем забезпечення йому соціального захисту;

– модель Беверіджа, за якою джерелом фінансування головних елементів системи соціального захисту виступає державний бюджет (при чому формується він переважно із податків);

– соціал-демократична модель (або скандинавська модель), головною метою якої є максимізація рівня соціального патерналізму у

державі та мінімізація рівня соціальної відповідальності людини;

– ліберальна модель (американо-британська модель), згідно якої мінімізованою у реалізації соціальної політики є роль державних структур, при чому визначальну роль у реалізації соціальної політики виконують представники суспільства як окремі особистості, а також різні недержавні організації, зокрема соціально-страхові асоціації та соціально-страхові фонди;

– корпоративістська модель (або європейська (континентальна) модель чи інституційна модель), у відповідності до якої здійснення ринкових відносин і процеси страхування здійснюються під безпосереднім керівництвом держави;

– католицька модель, згідно якої за випадків неможливості самому вирішити свої проблеми потрібно звертатися до інших;

– рудиментарна модель, за якої мінімізуються чи взагалі не надаються юридичні права на соціальний захист [5].

За результатами дослідження особливостей соціальної економіки та соціальної політики, визначення принципів та функцій, на основі яких вони реалізуються, представлення моделей, які використовуються у світі, необхідно відзначити те, що соціальна політика реалізується у соціальній економіці за рахунок впливу на ряд соціальних підсистем.

Висновки і перспективи подальших досліджень. За результатами опрацювання наукових праць та джерел [1–14] можна стверджувати, що соціальна економіка та соціальна політика відіграють доволі визначальну роль у соціально-економічному розвитку держави. А також можна сформулювати загальні висновки, які мають теоретичне і практичне значення, зокрема такі:

– соціальна економіка являє собою напрям загальної економіки держави, в основі якого лежить забезпечення розвитку населення, зокрема підвищення рівня їх добробуту, надання підтримки соціально вразливим

групам населення, забезпечення права населення на стабільний рівень життя, права на працю, права на соціальне забезпечення;

– соціальна політика являє собою одну із головних складових стабільності розвитку суспільства;

– основними принципами соціальної економіки є: принцип демократичності здійснення контролю над суспільством; принцип врахування інтересів суспільства у контексті досягнення загального інтересу соціальної економіки; принцип солідарності; принцип відповідальності; принцип автономності управління; принцип незалежності від впливу державних органів; принцип верховенства права; принцип гуманізму; принцип свободи; принцип зайнятості населення; принцип соціального захисту і виконання соціальних гарантій;

– головними принципами соціальної політики є: принцип соціальної справедливості; принцип соціальної диференціації; принцип адресності надання підтримки незахищеним верствам населення; принцип надання захисту усім категоріям; принцип соціального партнерства; принцип соціальної рівноваги; принцип забезпечення стабільності у суспільстві; принцип забезпечення реалізації соціальних програм; принцип прояву співчуття та розуміння потреб соціально незахищених представників суспільства; принцип максимізації прожиткового мінімуму; принцип забезпечення підтримання миру і злагоди серед громадян та суспільства в цілому;

– моделями соціальної економіки є транзитивна модель, середземноморська модель, ліберальна модель, континентальна модель та скандинавська модель;

– реалізація соціальної політики відбувається через «бісмарківську» модель, модель Беверіджа, соціал-демократичну модель, корпоративістську модель, католицьку модель та рудиментарну модель.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є

дослідження особливостей реалізації соціальної економіки і соціальної політики в Україні.

Література

1. Гончарова С. Ю., Гончаров А. Б., Аграмакова Н. В. Соціальна економіка: сутність, принципи, функції та орієнтири для України // Бізнес Інформ. 2018. № 3. С. 21–26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_3_4 (дата звертання: 01.10.2021 р.).
2. Богуславська С. І., Потапенко Л. В. Соціальна політика в умовах ринкових відносин // Фінансовий простір. 2013. № 2 (10). С. 106–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2013_2_14 (дата звертання: 01.10.2021 р.).
3. Борщук Є., Третяк Г., Корецька Т. Системний аналіз процесів формування соціальної політики в сучасних умовах // Ефективність державного управління. 2018. Вип. 2 (55), Ч. 1. С. 22–29. http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2018_2_4 (дата звертання: 01.10.2021 р.).
4. Чорна Л. О., Кудлаєнко С. В. Соціальна політика України: особливості та напрями розвитку // Агросвіт. 2018. № 18. С. 16–20. doi: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2018.18.16>
5. Михненко А., Щур Н. Світові моделі соціальної політики: уроки для України // Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. 2011. Вип. 2. С. 219–227. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2011_2_31 (дата звертання: 01.10.2021 р.).
6. Пряжникова О. Н. Социальная и солидарная экономика: возможности для устойчивого развития // Экономические и социальные проблемы России: сб. науч. трудов. 2014. № 2: Мировая

- економика в поісках модели устійчивого розвитку: Возможности для России. С. 86–107.
7. Романовський О. О. Огляд тенденцій розвитку соціальної економіки в умовах глобалізації та світових економічних криз // Ефективна економіка. 2015. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_6_8 (дата звертання: 01.10.2021 р.).
 8. Самигуллин Э. В. Социальная экономика: критика, теория, практика и закономерности развития. Бишкек: б/и, 2014. 103 с.
 9. Сімахова А. О. Еволюція підходів до трактування соціальної економіки у глобальному розумінні // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Світове господарство і міжнародні економічні відносини. 2017. Т. 25, Вип. 9. С. 80–89. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sv_g_2017_25_9_9 (дата звертання: 01.10.2021 р.).
 10. Сімахова А. О. Глобальний вимір розвитку моделей соціальної економіки // Бізнес Інформ. 2020. № 3. С. 33–39. doi: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-3-33-39>
 11. Фонтено Б., и др. Социальная и экономическая солидарность: общие понятия. Турин: Международный учебный центр ИЛО, 2010. 102 с.
 12. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / наук. ред. кол. Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.]; Національна академія державного управління при Президентові України. К.: НАДУ, 2011. Т. 3: Історія державного управління / наук. ред. кол.: А. М. Михненко (співголова), М. М. Білинська (співголова) та ін., 2011. 788 с.
 13. Скриньковський Р. М. Соціально-економічна стратегія держави на засадах гарантування соціальної безпеки: механізм формування та проблеми реалізації // Ефективна економіка. 2015. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_3_42 (дата звертання: 01.10.2021 р.).

14. Ситар Л. Й., Скриньковський Р. М. Сучасний стан та проблеми розвитку соціальної сфери України // Ефективна економіка. 2015. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3954> (дата звертання: 01.10.2021 р.).

References

1. Honcharova S. Yu., Honcharov A. B., Ahramakova N. V. Sotsialna ekonomika: sutnist, pryntsypy, funktsii ta oriientyry dlia Ukrainy // Biznes Inform. 2018. № 3. S. 21–26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_3_4 (data zvertannia: 01.10.2021 r.).
2. Bohuslavskaya S. I., Potapenko L. V. Sotsialna polityka v umovakh rynkovykh vidnosyn // Finansovyi prostir. 2013. № 2 (10). S. 106–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2013_2_14 (data zvertannia: 01.10.2021 r.).
3. Borshchuk Ye., Tretiak H., Koretska T. Systemnyi analiz protsesiv formuvannia sotsialnoi polityky v suchasnykh umovakh // Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia. 2018. Vyp. 2 (55), Ch. 1. S. 22–29. http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2018_2_4 (data zvertannia: 01.10.2021 r.).
4. Chorna L. O., Kudlaienko S. V. Sotsialna polityka Ukrainy: osoblyvosti ta napriamy rozvytku // Ahrosvit. 2018. № 18. S. 16–20. doi: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2018.18.16>
5. Mykhnenko A., Shchur N. Svitovi modeli sotsialnoi polityky: uroky dlia Ukrainy // Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. 2011. Vyp. 2. S. 219–227. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2011_2_31 (data zvertannia: 01.10.2021 r.).
6. Pryazhnikova O. N. Sotsialnaya i solidarnaya ekonomika: vozmozhnosti dlya ustoychivogo razvitiya // Ekonomicheskie i sotsialnye problemy Rossii: sb. nauch. trudov. 2014. № 2: Mirovaya ekonomika v poiskakh

- modeli ustoychivogo rozvitiya: Vozmozhnosti dlya Rossii. S. 86–107.
7. Romanovskiy O. O. Ohliad tendentsii rozvytku sotsialnoi ekonomiky v umovakh hlobalizatsii ta svitovykh ekonomichnykh kryz // *Efektivna ekonomika*. 2015. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_6_8 (data zvertannia: 01.10.2021 r.).
 8. Samigullin E. V. *Sotsialnaya ekonomika: kritika, teoriya, praktika i zakonomernosti rozvitiya*. Bishkek: b/i, 2014. 103 s.
 9. Simakhova A. O. Evoliutsiia pidkhodiv do traktuvannia sotsialnoi ekonomiky u hlobalnomu rozuminni // *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Serii: Svitove gospodarstvo i mizhnarodni ekonomichni vidnosyny*. 2017. T. 25, Vyp. 9. S. 80–89. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sv_g_2017_25_9_9 (data zvertannia: 01.10.2021 r.).
 10. Simakhova A. O. Hlobalnyi vymir rozvytku modelei sotsialnoi ekonomiky // *Biznes Inform*. 2020. № 3. S. 33–39. doi: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-3-33-39>
 11. Fonteno B., i dr. *Sotsialnaya i ekonomicheskaya solidarnost: obshchie ponyatiya*. Turin: Mezhdunarodnyy uchebnyy tsentr ILO, 2010. 102 s.
 12. *Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia: u 8 t. / nauk. red. kol. Yu. V. Kovbasiuk (holova) [ta in.]; Natsionalna akademiia derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy*. K.: NADU, 2011. T. 3: *Istoriia derzhavnoho upravlinnia / nauk. red. kol.: A. M. Mykhnenko (spivholova), M. M. Bilynska (spivholova) ta in.*, 2011. 788 s.
 13. Skrynkovskyy R. M. *Sotsialno-ekonomichna stratchiia derzhavy na zasadakh harantuvannia sotsialnoi bezpeky: mekhanizm formuvannia ta problemy realizatsii* // *Efektivna ekonomika*. 2015. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_3_42 (data zvertannia: 01.10.2021 r.).
 14. Sytar L. Y., Skrynkovskyy R. M. *Suchasnyi stan ta problemy rozvytku*

sotsialnoi sfery Ukrainy // Efektyvna ekonomika. 2015. № 4. URL:
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3954> (data zvertannia:
01.10.2021 r.).